

PORADNY (20) ai

o jasne; -a-, [-ã-].

comp poradniejszy (2); -ejszy (1), -(e)jszy (1).

sg m N poradny (14). ◇ G poradn(e)go (1). ◇ A poradniejsz(e)go (1). ◇ I poradniejszym (1). ◇ [f N porádnã.] ◇ pl G poradnych (2). ◇ A m pers poradné (1).

Składnia comp: poradniejszy niż kto (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVIII w. (SkarŻyw 1,283 wstawka z wyd. XVIII w.; wyd 1.: porządny).

1. Umiejący dobrze radzić, wspierający radę, roztropny; *consiliarius* Mącz, PolAnt, Cn; *consiliosus*, *consultus* Calep, Cn; *compos consilii*, *fortis consilio* Mącz; *auxiliarius*, *consilii plenus*, *compos rationis*, *consultorius* Cn (17): [Ezop mówi do króla] ia nikomu nie łzkodzę/ A to iedno ludziom rádzę: Co by było cnotliwego/ Ich żywotu przygodnego. Krol fie tym słowom dziwował Miłóšierdzie mu vkazał. Rzekąc mu żywotás godny/ Kiedyžeś táko porádnny. BierEz F2v; Excellere consilio, Porádnneyfzim być. Mącz 46b, 62c, 63c [2 r.], 320a; HistRzym 31v; Bo kiedy ten [Tesarowski] przybędzycie ku pomocy komu/ Miewa drugi to mi wierz dofyc z nim gomonu/ Zárabzy go Troiánie wzyęli zá ftárfzego/ Mieliby á niż Hektor to porádnneyfzego PaprPan L3v; SkarŻyw 411; Consultus – Vmieięci poradzie. Mądry, poradny. Calep 247a, 246b; SarnStat 196; [Vpada lud kędy nie máłz rády/ ále fie thám dobrze dzieie gdzie ieft wiele ludzi porádnnych BibRadz Prov 11/14 (Linde)].

[poradny komu w czym: Priamus Krol przyzwolił ná to/ śpodzyewáiąc fie thego/ żeby Wenus Alexándrowi miáła pomagác/ á we wšytkim poradna być. HistTroj B8v.]

Wyrażenie: »mąż poradny« (1): A oto Simon brát wálz/ wiem że ieft mąż poradny [vir consilii] Leop 1.Mach 2/65; [potym żyw był fyedmdzyefyąt lat mąż dobry y poradny JanKoszŻyw G3; HistTroj E8v].

a. W tłumaczeniu przymiotu Boga (1) : Dzieciátko národziło fię nam: á Syn dány ieft nam: y będzie nazwane imię iego/ dziwny/ poradny [*consiliarius* Vulg Is 9/5]/ Bog mocny/ Oćiec wieku przyfzłego/ Ksiązę pokoju. LatHar 553 [przekład tego samego tekstu] [BiałPos 67 (Linde)].

b. W funkcji rzeczownika (3) : Tylko dla pychy wzruśza śpor (hárdy/) záś v poradnych (ieft) mądrość. BudBib Prov 13/10; Rathgeber. Porádnny. Suadens, suasor. Calag 385a.

W połączeniu szeregowym (1): napirwey wymę z niego mocnego/ mądrego/ poradnego/ prawdziwego/ śprawiedliwego/ ná twarzy y ná wšzech śprawach poczćiwego: á niewieściuchow/ á ludzi nikczemnych náładzę ná mieyścá ná ich RejZwierc 40v.

2. Będący środkiem zaradczym, pomagającym (2) :

Wyrażenia: »poradne lekarstwo« (1): ty [czcze sadzele] zá długie czáły niemogą być goioné/ bes ofobliwych poradnych lekarstw/ ták iż niektorym áż do śmierci trfáią. SienLek 126v.

»poradny obyczaj« (1): Hortativus, Ut genus hortativum, Porádnny obyczaj. Mącz 158d.

3. Będący skutkiem zastanowienia, rozważa (1) :

Szereg: »rozmyślny i poradny« (1): Nie gniewa fie Miłthrz ná dziecię/ á wždy mu czáfem miotełką wytnie: [...] Táke y z nieprzyiacielem gniew muśi być/ ále rozmyślny á poradny gniew. RejZwierc 76v.

Synonimy: 1. rozważny; 2. pomocny; 3. rozmyślny.

MN